

HISTORIA

Jon D. Johann

Faustens dem weitbeschreyten

Raubere und Schwarzkünstler/

Wie er sich gegen dem Teuffel auff eine be-
handte zeit verschrieben; Was er hierauff hat für
seltzame Abenteuer gesehen; selbs angethan

den hantgottlichen heß er erbelich sei-
ten wol verzeihen lehu
empfangen.

Mehrtheils auß seinen eigenen hin-

terlassenen Schrifften; allen hochtragenden

Sturmgang und Heilosen Menschen gura schrecklichen

Geisuel. abschewlichen Spent und d. r. r. r. r.

bestigre Warnung zusammen gefor-

geordnet den Druck ver-
fertiget.

IACOBI III

Es ist dem vnderthänig; widersteht dem

Teuffel; se heuchet er dem euck.

CVM GRATIA ET PRIVILEGIO.

Bedruckt zu Franckfurt am Mayn

durch Johann Spies.

M. D. LXXXVII.

Oversættelse af udvalgte afsnit af
Historia om D. Johan Fausto

Kapitel 1

Historia om D. Johann Fausten / den vidtbergytede troldmands fødsel og studier.

Doctor Faust var søn af en bonde, der boede i Roda ved Weimar, og som havde mange slægtinge og venner i Wittenberg. Hans forældre var gudfrygtige og kristelige folk; ligeledes hans fætter, der boede i Wittenberg, en velhavende borger, som opfostrede D. Faust og behandlede ham som sit eget barn, for eftersom han selv var uden arving, tog han Faust til sig som sin arving, lod ham også gå i skole og studere teologi. Men han forlod denne Gud velbehagelige vej og misbrugte Guds ord. Derfor vil vi ikke dadle de forældre og venner, som gerne havde set, at alt gik godt, sådan som alle fromme forældre gerne ser det; de skal ikke blandes ind i denne historie. Dette barns forældre har heller ikke hverken set eller oplevet hans gruelige geminger. For sikkert og vist er det, at D. Fausts forældre (som mange i Wittenberg var klar over) har glædet sig aldeles hjerteligt over, at deres fætter tog ham til sig som sit barn, og da forældrene derefter bemærkede hans fortræffelige begavelse og hukommelse, er det helt sikkert, at de har haft stor omsorg for ham, ligesom Job i 1. kapitel sørgede for sine børn, så at de ikke skulle forsynde sig mod Gud. Det sker ret ofte, at fromme forældre har gudløse, vanartede børn, som man kan se det med Kain, Genesis 4, med Ruben, Genesis 49, Absalon, 2. Reg. 15. og 18. Jeg fortæller dette her, fordi der er mange, som bebrejder disse forældre og giver dem skylden; dem vil jeg hermed forsvare over for sådanne svindlere, som ikke alene fremstiller forældrene som foragtelige, men også gør klagepunkter gældende over for dem og bebrejder dem, at de har tilladt ham at være overmodig i ungdommen og ikke har holdt ham flittigt til studierne. Dette er vanærende for dem. Ligeledes bebrejder man vennerne, at de, da de så hans hurtige hoved, og så, at han ikke havde megen lyst til teologien, men beskæftigede sig med trolddom, hvilket var noget folk talte om vidt og bredt, ikke i tide advarede ham og talte ham fra det. Alt den slags er hjernesvind, som ikke skal blive dem til vanære, eftersom de ingen skyld har. Hermed til hovedsagen.

Eftersom D. Faust havde et meget lærenemt og hurtigt hoved og var kvalificeret til at studere og også havde lyst til det, kom han så langt

med sin eksamen, at hans rektorer eksaminerede ham sammen med seksten andre magistre, og dem var han langt overlegen i alle discipliner. Derfor blev han, da han havde studeret tilfredsstillende, Doctor Theologiae. Ved siden af dette havde han imidlertid også et tåbeligt, ufornuftigt og overmodigt hoved, og man kaldte ham altid spekulanten [reformatoreernes betegnelse for én, der udforsker guddommelige ting på anden måde end gennem Biblen]. Han kom i dårligt selskab, glemte alt om den hellige skrift, førte et ryggesløst og gudløst liv (som denne følgende historie fortæller tilstrækkeligt om). Men der er et sandt ord-sprog, som siger: Den, der vil til djæveln, ham kan man ikke holde væk fra ham, eller hindre ham i at gøre det. Dertil kom, at D. Faust fandt sammen med nogle ligesindede. De beskæftigede sig med kaldæiske, persiske, arabiske og græske ord, figuris, caracteribus, coniurationibus, incantationibus og hvad der ellers kan nævnes af navne for besværgelse og trolddom. Og disse nævnte ting var lutter Dardaniae artes [trolddomskunster – opkaldt efter den antikke troldmand Dardanus], nigromantiae [sort magi], carmina [trylleformler], veneficium [giftblanderi], vaticinium [spådomskunst], incantatio [besværgelser] og hvad sådanne bøger, ord og navne ellers hedder. Det behagede D. Fausto vel, han spekulerede [en almindelig betegnelse for melankolikerens interesse for naturvidenskab] og studerede dem dag og nat, ville herefter ikke længere kaldes teolog, blev et verdensmenneske [naturvidenskabsmand], kaldte sig en doctor medicinae, blev astrolog og mathematicus, og blev kvaksalver, hjalp mange mennesker med lægekunst ved hjælp af urter, rødder, væsker, drikke, recepter og lavementer; ved siden af dette var han klog mand og velbevandret i den guddommelige skrift, han kendte godt Kristi regel: Den som kender Herrens vilje og ikke retter sig efter den, han bliver slagen to gange. Item: Du skal ikke friste Herren din Gud. Alt dette lod han hånt om og tog ikke vare på sin sjæl, hvilket man ikke kan finde undskyldninger for.

Kapitel 22

Doctor Fausti spørgsmål, hvorledes Gud har skabt verden og om menneskets første fødsel, på hvilket djæveln, som det var hans vane, gav et helt falskt svar.

Doctor Fausts ånd [djævel] viste sig for ham, da han var helt sørgmodig og melankolsk, trøstede ham og spurgte ham, hvilke besværligheder og planer han havde. Doctor Faust gav ham intet svar, hvorfor ånden trængte heftigt ind på ham og krævede, at han skulle fortælle ham, hvad der var i vejen, så ville han hjælpe ham, hvis det var muligt. Doctor Faustus svarede: Jeg har taget dig som min tjener, og din tjeneste kommer mig dyrt at stå; alligevel tjener du mig ikke, som det sømmer sig for en tjener. Ånden sagde: Min herre Faust, du ved, at jeg endnu aldrig har handlet imod dig, og selv om jeg vel ofte ikke

var dig skyldig at svare på dit spørgsmål, har jeg altid handlet efter din vilje. Sig mig derfor, min herre Faust, hvad dit begær og ønske er? Ånden havde vundet Doctor Fausts hjerte, så derfor sagde D. Faustus, at han skulle berette for ham, hvorledes Gud havde skabt verden og om menneskets første fødsel. Ånden gav herpå Doctor Fausto en gudløs og falsk forklaring:

At verden, min kære Faust, er ufødt og udødelig. Således har menneskeslægten været her siden evigheden og har fra begyndelsen ikke haft nogen oprindelse.¹ Jorden har selv måttet ernære sig, og havet har skilt sig fra jorden. De har altså været venskabeligt forligt med hinanden, som om de kunne tale. Jorden begærede at herske over marker, enge, skove og græsset eller løvet, og vandet til gengæld over fiskene og hvad der ellers var deri. Men Gud havde de givet at skabe mennesket og himlen, så at de slutteligt måtte være Gud underdanig. Af dette herredømme udspang fire herredømmer: Luftens, ildens, vandets og jordens, anderledes og kortere kan jeg ikke berette det for dig. Doctor Faustus spekulerede over det, og han kunne ikke få det ind i sit hoved, for han havde læst i Genesis 1. kapitel, at Moses havde fortalt det anderledes. Derfor svarede han ikke.

På dansk ved Kirsten Molly Søholm

Note

1. Dette er en parafrase af Giordano Brunos lære, oversætterens note.